STUDENȚII LUI ALLAN BLOOM

Autor: Iulia Nedelcu | 3 decembrie 2021

A venit momentul să mă aplec asupra unei lucrări de o însemnătate covârșitoare, anume *Criza spiritului american – Cum universitățile au trădat democrația și au vitregit sufletele studenților*. Mi se pare că aceasta ar trebui să se regăsească pe biroul oricărui student care vrea să înțeleagă fenomenele sociale și culturale din jurul său, fiindcă ele îl afectează chiar dacă nu este pe deplin conștient de acest lucru.

Allan Bloom a scris o lucrare impresionantă nu la nivel cantitativ, ci prin complexitatea și varietatea subiectelor pe care le tratează. Tocmai din acest motiv mă voi concentra asupra unei singure părți din nenumăratele pe care le însumează volumul, prima și cea care mă doare cel mai tare: Studenții.

De-a lungul carierei sale de profesor universitar, Bloom a considerat că studenții americani ajung la universitate *tabula rasa*, începându-și educația temeinică abia la 18 ani. Această situație contrasta puternic cu cea a tinerilor din Europa, a căror educație începea de acasă și continua organic la gimnaziu și liceu. „Toate le erau oferite devreme”, sufletul și personalitatea lor erau modelate de cărțile citite cu drag și interes, iar intelectul era rafinat de educația primită. Prin comparație, studenții americani păreau niște „sălbatici”, însă Bloom considera că acest lucru făcea parte din farmecul lor. Desigur, nu știau la fel de multe ca omologii lor atunci când li se preda Rousseau sau Kant, însă aveau mintea proaspătă și găseau adevărate surse de inspirație în acești gânditori, pe când europenii, expuși timpuriu acestor idei, ajungeau să vadă în studiu mai degrabă o rutină. „Tinerii americani – mai precis, unii tineri americani – promiteau o învigorare perpetuă a tradiției, fiindcă n-o considerau drept tradiție.”

Împreună cu această prospețime intelectuală, însă, profesorul a observat și un fenomen care, din contră, ridica serioase semne de întrebare: legăturile studenților cu familia, tradiția și responsabilitatea erau din ce în ce mai slabe. În caietele sale din 1965, el observă că noua generație s-a născut și a crescut în confort, astfel încât nu a resimțit nicio anxietate cu privire la bunăstarea ei fizică. Din acest motiv, pentru studenți confortul era indiferent și, tocmai fiindcă nu contribuiseră cu nimic la el, erau dispuși și

de-a dreptul nerăbdători să renunțe la el în numele marilor idealuri specifice anilor ‘60.

În perioada din care datează însemnările, atmosfera din universitate era electrizată de puternicele tensiuni sufletești ale studenților. „Eram convins, la începutul anilor ‘60, că era nevoie de o educație care să dea unor asemenea studenți mijloacele de a-și examina viața și de a-și evalua potențialul. Universitățile nu erau însă echipate și dornice să le ofere așa ceva.” Prin urmare, tinerii au recurs la diverse forme de eliberare, care au calmat într-o oarecare măsură tensiunea, dar au irosit totodată și energia pe care o aveau, lăsându-i vlăguiți și cu sufletele epuizate, incapabili să mai întreprindă ceva care să îi pasioneze cu adevărat.

Lucrurile au mers din rău în mai rău, iar astăzi studenții sunt atât de slabi intelectual și rupți de tradiție, încât îi fac pe predecesorii lor – cei *tabula rasa,* nu europenii temeinic educați – să pară niște adevărate minuni ale culturii. Mai mult, scrie Bloom, „solul este tot mai subțire, și mă îndoiesc că mai poate susține acum plante mai înalte.”

Există câteva elemente fundamentale ale învățăturii de bază, a căror cvasi dispariție autorul o plasează la rădăcina situației precare în care se află mediul universitar. Prima este conștiința moștenirii politice naționale (Statele Unite au una dintre cele mai îndelungate tradiții politice neîntrerupte de pe tot pământul). Studenții ajung la universitate cinici și ignoranți cu privire la această moștenire.

Al doilea element de bază este religia. Conform lui Bloom, respectul față de religie și cunoașterea Bibliei s-au estompat aproape cu totul. Pierderea vieții interioare, spirituale trebuie pusă nu atât în seama vieții politice sau a școlilor, ci a familiei. Căminul este locul în care se trăiește cel mai intim religia, însă, în familiile de astăzi, copiii sunt cel mult crescuți, fără să fie educați, cu atât mai puțin din punct de vedere moral și religios. Nu se discută cazul familiilor destrămate și disfuncționale, ci cel al unei familii obișnuite, precum cele care ne vin în minte la auzul acestui cuvânt. În aceste familii, părinții le dedică copiilor ce au ei mai bun, însă „nu au ce să le dăruiască în termeni de viziune despre lume, modele înalte de activitate sau sentiment profund de legătură cu ceilalți.” Atunci când pierde credința, familia pierde un element esențial: unitatea. Ei pot fi împăcați și pot petrece în mod plăcut timp împreună, însă nu mai gândesc împreună.

Bloom își amintește nostalgic de bunicii săi, care aveau o viață și un cămin foarte bogate spiritual, fiindcă tot ce făceau își afla originea în învățăturile din Sfânta Scriptură. Acești oameni „interpretau suferințele lor în raport cu un trecut măreț și nobil”, fiind profund ancorați în tradiție și credință. Diferența dintre ei și noile generații dezrădăcinate este izbitoare.

Din familiile de azi mai lipsește ceva extrem de important, și anume autoritatea morală a părinților. Aceștia nu mai au încredere în calitatea lor de educatori și nu mai consideră că e datoria lor să le asigure copiilor o viziune echilibrată asupra lumii, cu repere morale

și o înțelegere profundă a virtuții. În plus, părinții nu mai cred că aspirația cea mai înaltă înspre care ar trebui să tindă copiii este aceea de a fi înțelepți, ci se concentrează doar pe aspectele pragmatice ale vieții, precum reușita în carieră.

Astfel își explică filosoful american diferența dintre studenții pe care i-a întâlnit la începutul carierei sale și cei cu care lucra în momentul în care a scris cartea (publicată în 1987). El consideră că noua generație de studenți e mărginită și lipsită de relief, deoarece acestora le lipsește o bază reală pentru nemulțumirile pe care le exprimă foarte vocal, dar și capacitatea de a oferi alternative realiste și echilibrate**.** „Rafinamentul ochiului minții care le permite să vadă delicatele deosebiri între oameni, între faptele și motivele lor, și care constituie adevăratul gust, este imposibil fără sprijinul literaturii mari.”

Acest pasaj face tranziția către un alt aspect pe care îl tratează autorul în capitolele despre studenți, anume relația lor cu cărțile, care este aproape inexistentă și duce la o obtuzitate psihologică caracterizată de lipsa modelelor pe care, de-a lungul timpului, oamenii le-au găsit în lectură.

În timp ce citeam lucrarea lui Bloom, gândul meu fugea constant înspre propria mea experiență academică. Am observat cu mirare că multe din punctele pe care le atinge el nu mai sunt astăzi nici măcar un subiect de discuție, starea de fapt a lucrurilor fiind luată de la sine, fără a fi pusă la îndoială. Cred că autorul prezintă suficient de lucid, fără menajamente, starea în care se află viața academică din zilele noastre (și totuși, au trecut 30 de ani de la analiza lui, timp în care deprecierea a continuat senin). Din acest motiv, nu voi mai adăuga alte observații, ci voi încheia cu o foarte călduroasă recomandare a acestei cărți.

Imagine: Pexels